

Галина Бабич

професор
Шумейко

Книжечка для дамської сумочки

Книжечка для дамської сумочки

.....

Серія заснована в 2006 році

Галина Бабич

Професор
Шумейко

Повість, оповідання

Київ 2011

УДК 821.161.2-34
ББК 84.4. Укр 6-44
Б 12

Бабич Г.

Б 12 Професор Шумейко : повість, оповідання / Галина Бабич. — К. : Дуліби, 2011. — 164 с.

ISBN 978-966-8910-36-4 (серія)

ISBN 978-966-8910-56-2

Книга «Професор Шумейко» — розповідь про жорстоку і тяжку боротьбу між добром і злом у людській душі, у світі загалом.

Окремі характери й епізоди, що змальовує студентське життя юного Кліма, мають реальну основу. Це — Київський технікум підготовки культосвітніх працівників у 50-х роках ХХ ст. У такий спосіб у повісті художньо і гармонійно поєднано правду і домисел.

УДК 821.161.2-34
ББК 84.4. Укр 6-44

ISBN 978-966-8910-36-4 (серія)

ISBN 978-966-8910-56-2

© ПП Дуліби, 2011

© Галина Бабич, текст, 2011

© Альона Гнатюк,
художнє оформлення, 2011

Про автора

Кандидат філологічних наук, доцент Національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений працівник народної освіти України (1993). Науковий доробок становить понад 130 праць — посібники зі світової літератури, підручник з історії української літератури для студентів університетів і педінститутів (співавтор), автор першої книги про українських новелістів-шістьдесятників, («Загадка творчого бунту»), а також художньої книги «Тюті» (повість, оповідання), що вийшла у видавництві «Дуліби» у цій же серії (2007).

Особиста заслуга автора (як педагога) полягає у вагомому внеску в підготовку журналістських кадрів, оволодінні ними основ теорії і практики шляхів розвитку української журналістики.

До читача

Не даю порад, як читати книги. Читають по-різному. Одні — вдумливо, інші пропускають не тільки сторінки, але й цілі розділи. Таким чином радимо переглядати словники. Дотримуюсь думки, як і фахівці, що читання — це той випадок, коли читач співпрацює з автором. Погляди автора, дії і вчинки персонажів приміряє до себе або відкидає, заперечує, ставить запитання автору, критикує, порівнює: «І в мене так», «А я б не так».

Такий він, наш читач. Але автори на боці різних читачів, тільки не тих, що, перегорнувши останню сторінку, скажуть: «Гарний папір»...

*У*рофесор Шумейко
Повість

І. Клим Іванович мучиться

До горілки Клим Іванович приохотився під час службових заходів — презентацій, конференцій, форумів, «круглих столів», творчих вечорів, ювілеїв за час його праці в Міністерстві культури. Посаду він там обіймав невисоку, та за десяток років висунувся в перші ряди учених-політологів (як того вимагала перебудова). Його прізвище раз у раз з'являлося в пресі, у звітах про наукові з'їзди й конференції, його доповіді й публікації регулярно друкувалися у віснику Академії наук. Тож і не дивно, що за Климом Івановичем закріпилося звання — професор Шумейко. А невдовзі він справді був обраний (та ще й одногolosно) на посаду професора в одному з провідних київських вузів.

Трохи непокоїло, як воно буде з тим, що полюбив в останні роки. Уявіть собі появу в аудиторії ще не старого, високого, як Говерла, зі слідами колишньої вроди

професора, який на ногах не тримається. Ні, такого ані професор Шумейко, ані читач, а тим більше студенти уявити собі не могли. У вузі були також службові заходи: «круглі столи», творчі вечори, презентації, ювілеї, а після них не тільки «Моршинська». Це перше. Друге. Як з роками у людини згасає врода, так згасають пам'ять і уява. Професор Шумейко був колись творчою людиною і мав чудову пам'ять і уяву. Аби прокинулася ота клята уява (не кажучи вже про пам'ять), щоб у житті його не мучили понурі дні, що потрібно? Оксібрал, цераксон??? Дурниці. Клим Іванович знову полюбив не тільки горілку, а й коньяк.

Хто має право мене осуджувати? Та вся Україна попиває. А мені просто заздять, заздять та й годі. Освічені люди, а не розуміють, що заздрощі й ревнощі — гадюче жало. Колють не тільки горілкою, натякають ще й на мій бізнес. Який там у трясці бізнес? Так, манюній, як мізинчик дитини, бізнесок. Але й туди гадюче жало дістає, — міркував собі Шумейко.

У розпалі чергова екзаменаційна сесія.

— Студенте К., відповідайте!

Студент К. відповідає. Студента К. професор не слухає. На чолі йому виступив холодний піт, лице побагровіло. То лихі думки збурили кров, потягнули на внутрішній монолог.

— Кругом мене одні вороги (ректорат, деканат, кафедра, друзі, сусіди по будинку, в якому мешкаю). Навіть оцей студент

К. — ворог, кажу вам, ворог. Як старається, ув очі заглядає, а вийде з аудиторії:

— Лох і п'яничка наш професор Шумейко. Я йому таке ніс! Не перебивав, не заважав, не зважав!

Це голос студента К. чи моя уява? Вчора дружина вчепилася:

— Друзі від тебе відвернулися. Як ти голосував на раді?

— Як треба, так і голосував. Вузу гроші потрібні.

— Що ти бздиш там: не можна поєднувати культуру і будинок побуту! Готуємо державі спеціалістів з різних галузей, у тому числі й фахівців для салонів краси, щоб не ходили такі патлаті, як ти! До речі, скільки можна читати «Мадам Теффі»? Місяць мусолиш. Не нервуй мене хоч ти!

Екзамен скінчився. Невже? Ніякого задоволення. Я ж зовсім не слухав своїх студентів. Це ганебний пік у кар'єрі викладача. Хто це сказав? Мій науковий керівник. Він давно помер, тому про пік Клим Іванович міг і забути. Чому ж воно нав'язливо лізе в мою професорську голову? Клим Іванович мучиться. Кругом мене одні вороги. Методистка... і та. Ставить постійно у розкладі аудиторію, у якій ніхто нікого не чує.

— Що ви собі дозволяєте? — кажу їй.

— Я гадала, що вам сподобається, Климе Івановичу! Усі її просять. Говорите собі слабким голосом, не надриваєтесь. А як будуть задоволені студенти!

Знущається, певно, чи має рацію? А я

тобі, дорогий читачу, скажу, і ти мені повір. Клим Іванович — людина чесна. Хабарів не беру, анонімок не пишу (на них і попиту сьогодні немає), на ноги і дупи своїх студенток принципово не дивлюсь. Живу тільки професійними інтересами, а як дбаю за національну культуру! Хай і не дуже скромно, але зізнаюсь: маю мистецьку душу, є у мене давнє, сокровенне, баян, народний інструмент, у 50-х роках минулого століття нас учили в культосвітньому технікумі. Сьогодні воно не модньо (термін моєї дружини).

— Акордеон — друге діло, — каже вона.

Мені це гидко чути. Вдумливий читачу! Поза контекстом мого життя не можна збагнути мою мистецьку душу. Хоч ти мене не розстроюй!

Горе тому, хто дурний. Його шкода. Та найбільше шкода дурня, який дбає про національну культуру. В економіці, скажімо, чи інших сферах за тебе працює комп'ютер. А тут же голова потрібна, голова, на якій би не було ореола глупоти, тобто розумна, справді професорська голова.

Клим Іванович продовжував мучитися. Може, сісти за прядку або ткацький верстат? Кажуть, за такою роботою все на світі забувається. Так де його візьмеш прядку, не кажучи вже про ткацький верстат? Хіба з музею поцупити?

Професор страждав подвійно. По-перше, не міг же він пограбувати націо-

нальний музей, по-друге, не міг збагнути вчорашньої їжакової штрикачки колеги. «Не можна на арабському коні возити воду.» Ледве стримуючи образу, Клим Іванович вичавив із себе:

— Це що? Реакція на мою пропозицію зараховувати майбутніх фахівців для салонів краси тільки на бюджет, а не за контрактом?

Обличчя колеги видавало неприязнь і навіть невідому Климу Івановичу злість, що мала ось-ось вибухнути. Але він нічого не сказав і швидко пішов геть.

Ні. Це реакція на мій манюній бізнесок, як мізинчик дитини, — «Декамерон. Український салон краси». Треба свої здогади і міркування перевірити на відміннику Б., він завжди, як представник студентства, присутній на Вченій раді.

— Студенте Б.! Я правильно міркую?

— Ще й як правильно, — догоджав відмінник Б.

А вдома моя тютя, тобто дружина, про те ж саме торочила. Начиталася. Сердепний Климе Івановичу! Люди завжди бувають жорстокі й несправедливі, навіть катують один одного, коли рятують свої душі. Це вам, мабуть, невідомо. Навіщо ж ви силуєте ще й нас мучитися разом із вами?

— Бо я чесна людина. Якщо хочете знати, я жодного разу в житті не зрадив дружині. Правда, якось було. Заграла кров, як у гарячого іспанця. Де це було? І що перешкодило? Холера! Ні, це не метафора, це справжня холера в Одесі.

II. Обсервація, або Холера в Одесі

Дід Пронь куняв на лаві, що стояла перед входом на одеський пляж «Чорноморка». Був серпень 197.. року, трохи дощило. Гадаєте, у діда тут були якісь справи? На ті часи вхід на одеські пляжі був вільний і безкоштовний. Гадаєте, підглядав за дівчатами і за тим, що дає тільки молодість? Ні. Він сидів, куняв і думав. Пляжний гамір, вереск дітей, оголені стегна жінок не заважали йому розмірковувати. Як павуку ніщо не заважає снувати своє павутиння. Дід як дід. Ось тільки білий як сніг, комір і рукави на сорочці вказували, якщо не на охайність старого чистьоху, то на колишнє ремесло. Дід Пронь варив мило, а дружина успішно продавала. В післявоєнні роки в Одесі кожен другий варив мило, але залюбки купували тільки у Проня. З того ремесла і жила сім'я, жила не бідно. З того ремесла дід вивчив двох доньок: одна медінститут закінчила, друга — торгово-економічний. Жаль, немає кому передати секрети того варіння. Діти давно виїхали за кордон. А чужим? Навіщо їм. Кому це сьогодні потрібно, коли мила в Одесі, Богу дякувати, хоч греблю гати. Тепер Проні живуть квартирантами-курортниками. Самі — у невеликій прибудові, а дві кімнати на першому поверсі щоліта здають дачникам.

— А чого це дільничний Марко уже вдруге обходить берег? — розплющив

маленькі, як чорні ягоди бузини, очі дід Пронь.

Не чіпляється зі своїм «не положено» до Груні, яка торгує на пляжі дешевими прикрасами із самшиту і глини, в'яленою рибою і пиріжками. Тут дід Пронь перевів мову з дільничного на Груню, власне, не на Груню, яка допікає дідові:

— Чого стирчиш, старе луб'я. Візьми щось із мого товару, пройдиш по берегу. У тебе ж, кажуть, мило саме продавалося!

Пронь кидав розсіяний і втомлений погляд на жінку і мовчав. Йому ліньки було відповідати. Інколи з апатії виводив старого стукіт візочка, який слідом за Грунею тягнула її неповнолітня донька. Тоді мозок його починав працювати, не тому, що побачив молоду дівчину і все те, що дає тільки молодість. Ні. У доньки була парасолька, вона ще здалека червоніла, немов велика фантастична квітка. Таку парасольку, здається, мала моя Сара, коли я був молодий. Пронь із сумом дивився, як гублячись серед пляжних парасольок, зникає червона фантастична квітка. Моя Сара таки вміла продавати. А з Грунею — нічого спільного, хіба що ота червона шовкова матерія на доньчиній парасольці.

Та я захопився. О, знову дільничний. Ні, Марко сьогодні якийсь не такий. Тривога в очах. Щось назріває: шторм, ураган, контрабанда? Може, спитати? І дід Пронь ні з того ні з сього ляпнув:

— Начальнику! Ви ж усе знаєте! А чого

мовчите? В Одесі холера чи що?

— Якщо так, то чого питаєте, діду?

— Та я пожартував, Марку Петровичу! Ви ж знаєте, як ми в Одесі любимо жартувати.

— Це правда.

І в свою руру замогильним голосом:

— Негайно всім звільнити пляж!

І так разів з двадцять. Пронь рахував, потім кинув рахувати, почав в'язати все докупі. Вчора увечері в забігайлівці люди про щось шепотілися, Ісаак не встигав прибирати пляшки з-під дешевого вина «Ркацителі». Вино як вино. Столове, сухе, біле, а головне — дешеве. Але чого так багато його виносять із собою? Добрий сьогодні виторг у чоловіка! А що на серці у тих людей, котрі перемовляються загадково і дудлять «Ркацителі»? У Проня мозок запрацював активніше. Напередодні ходила чутка, що в одному з районів Одеси вмирають люди один за одним, їх не ховають, а спалюють. Ця страшна звістка одних налякала, інших навела на сміх:

— Черговий жарт одеситів, громадяни дачники!

А ще дільничний учора радив дідовим пожилцям їхати на о. Кароліно-Богаз. Мовляв, там і дешевше, і пляж чистесенький. Дід Пронь тоді страшенно образився. З рота копійчину витягує. Треба подумати, що ж я не так зробив.

Думати не було коли. Пронь підхопився із насидженого місця і, опираючись на

ціпок, ледь не бігцем подавсь додому. За-
зирнув у вікно, постояльців не було. Ну
це ще нічого не означає. Але ж не було
і їхніх речей! У кімнатах безлад, Сара в
сльозах:

— Постояльці втекли, навіть купаль-
ники забули, ось на абрикосині теліпа-
ються.

Діду не страшна примара смерті, він
давно вже збирається умирати. Але...
своєю, як кажуть, смертю. А від холери?
Ні. Такого Пронь не хоче ні собі, ні Сарі,
ні людям. У кого його спитати про вино?
Навіщо так гребуть? Ісаак правди не ска-
же, він зацікавлена особа. Маркові, діль-
ничному, не до вина.

— Ти, старе луб'я, знов куняєш? Ска-
жи Сарі, хай бере кілька ящиків «Ркаци-
телі», бо у мене вже нікуди ставити!

— А навіщо?

— Холеру вбиває.

Пронь майже вголос подумав:

— Яка ж добра жінка Груня, бо решта
причаїлись, замкнувши двері на засув,
оскільки кожного свого сусіда вважають
зараженим холерою.

Поки Пронь обмірковував, Сара кіль-
ка ящиків привезла на візку і перенесла
до кухні. Усім полегшало, стало якось на-
дійніше. Страх, що затьмарював розум,
залишив на деякий час тих, хто в Ісаака
отоварився «Ркацителі». Цього ж дня
з одеського залізничного вокзалу один
за одним рушали вагони, переповнені
курортниками. Розвантажували місто.

Літературно-художнє видання
(Серія «Книжечка для дамської сумочки»)

БАБИЧ Галина Михайлівна

ПРОФЕСОР ШУМЕЙКО
Повість, оповідання

Літературний редактор Любов Дрофань
Художнє оформлення Альони Гнатюк
Макет і верстка Тараса Венгера

Підписано до друку 12.10.2011. Формат 43×61¹/₁₆.
Папір офсетний.
Умовн. друк. арк.
Наклад 500 прим. Замовлення №

Видавець:
ПП "Дуліби"
вул. Басейна, 3, оф. 50,
м. Київ, 01004
Тел. (044) 235 39 50
E-mail: duliby@ukr.net
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2297
від 21.09.2005 р.

Друк:
Поліграфічна фірма ТОВ «Друкарня
„Бізнесполіграф”»
вул. Віскозна, 8
м. Київ
Тел. (044) 503 00 45
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №
27152715
від 07.12.2006 р.